

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ ชนิตและการใช้ประโยชน์ของพืชผักพื้นบ้านใน อำเภอ
คีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ชื่อนักศึกษา นางสาวญาณันท์ งามศิริ
ประธานที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.กาญจนา ชนนพคุณ

บทคัดย่อ

การศึกษาชนิตและการใช้ประโยชน์จากพืชผักพื้นบ้านใน อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยสำรวจชนิดพืชผักพื้นบ้าน ในช่วงเดือน กรกฎาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2556 ทำการเก็บรวบรวม ตัวอย่างแห้ง และสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์ของพืชจากผู้ใช้ประโยชน์พืชผักพื้นบ้าน จำนวน 390 คน (กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรตามตารางของทาโร ยามาเนะ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95) จากแหล่งที่ชาวบ้านนำพืชผักมาจำหน่ายในตลาดชุมชนของอำเภอ ได้แก่ ตลาดชุมชนวัดวาสุกรี ตลาดชุมชนวัดสามพวง ตำบลสามพวง ตลาดชุมชนวัดคูสิตดาราม ตำบลทุ่งหลวง และตลาดชุมชนวัดนาเชิงคีรี ตำบลนาเชิงคีรี พบว่า

ผักพื้นบ้านมีจำนวน 114 ตัวอย่าง จำแนกได้ 52 วงศ์ 86 สกุล 106 ชนิด และพบว่าส่วน ใบ/ยอด เป็นส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ ผลหรือเมล็ด ดอก ลำต้น และราก ตามลำดับ การรับประทานส่วนใหญ่นำมาปรุงสุก ด้วยการต้ม ผัด นึ่ง ทอด เช่น แคบ้าน (*Sesbania grandiflora* Desv.) ผักบุ้ง (*Ipomoea aquatica* Forsk.) ผักหวาน (*Leptonychia heteroclita* Kurz) ผักหวานบ้าน (*Sauropus androgynus* Merr.) กระเพราต้น (*Cinnamomum glaucescens* Drury) ตำลึง (*Coccinia grandis* Voigt) ฟักทอง (*Cucurbita moschata* Decne.) ถั่วฝักยาว (*Vigna sinensis* Savi ex Hassk.) มะกรูด (*Citrus hystrix* DC.) โสนกินดอก (*Sesbania javanica* Miq.) และ พฤษภ (*Albizia lebbek* Benth.) เป็นต้น, ด้วยการต้ม ลวก อย่าง เช่น เพกา (*Oroxylum indicum* (L.) Kurz.) รองลงมาคือรับประทานสด เช่น ผักสาบ (*Adenia vindiflora* Craib) สมอไทย (*Terminalia chebula* Retz. var. *chebula*) และ มะขามป้อม (*Phyllanthus emblica* L.) พืชผักพื้นบ้านที่นำมาใช้ ประโยชน์เก็บมาจากบริเวณแหล่งที่อยู่อาศัย มากที่สุด รองลงมา ทุ่งนาหรือรอบหมู่บ้าน ป่าใกล้เคียง หนองหรือริมคลอง ตามลำดับ การศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานด้านพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์พืชผักพื้นบ้านในอำเภอคีรีมาศอย่างยั่งยืน

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตรชีวภาพ
ปีการศึกษา 2558

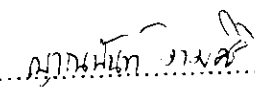
ลายมือชื่อนักศึกษา.....*ญาณันท์ งามศิริ*.....
ลายมือชื่อประธานที่ปรึกษา.....

Title Species and utilization of local vegetable in Khirimat District,
Sukhothai Province
Author Miss Yananunt Ngamsiri
Advisors Dr.Kanjana Thananoppakun

Abstract

Study of species and utilization of local vegetable in Khirimat district, Sukhothai province was conducted between July and December 2013. We collected plant specimens and interviewed 390 people (sampling-based on determine followed by Katsu Yamane, confidence level of 95%) from local markets including, Wat Walukaram market, Tambon Tanot, Wat Samphoung market, Tambon Samphoung, Wat Dusitdaram market, Tambon Thung Luang and Wat Nacherngkhiri market, Tambon Nacherngkhiri. There were 114 specimens classified into 52 families, 86 genera, 106 species. Leaves/shoots are mostly used followed by fruits/seeds, flowers, stems and roots, respichrely. For esting, most plants were cooked by boiling, stir frying, steaming and frying for example, *Sesbania grandiflora* Desv., *Ipomoea aquatica* Forsk., *Leptonychia heteroclita* Kurz, *Sauropus androgynus* Merr., *Cinnamomum glaucescens* Drury, *Coccinia grandis* Voigt, *Cucurbita moschata* Decne., *Vigna sinensis* Savi ex Hassk., *Citrus hystrix* DC., *Sesbania javanica* Miq. and *Albizia lebbeck* Benth., by boiling, fast boiling and grilling for example, *Oroxylum indicum* (L.) Kurz. Some plants were eaten freshly for example, *Adenia viridiflora* Craib, *Terminalia chebula* Retz. var. *chebula* and *Phyllanthus emblica* L.. Most local vegetables were collected from their houses followed by field/around the village, neighbor forest, and swamp/canal, respchrely. This study shows basic data of ethnobotany to support sustainable utilization and conservation of local vegetables in Khirimat district.

Degree of Master of Science
Field in Biological Science
Academic Year 2015

Student's Signature.....

Advisor' Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. กาญจนา ธนนพคุณ ที่ให้คำปรึกษา และคำแนะนำต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และตรวจทานแก้ไขจนการศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ แม่คำ ชาวบ้านในอำเภอกีรีมาศที่ให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณบิดา มารดา พี่น้องในครอบครัวทุกคน ตลอดจน นายสุรพล อุปถัมภ์ คณะผู้บริหาร ครู โรงเรียนกีรีมาศพิทยาคม ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ญาณันท์ งามศิริ